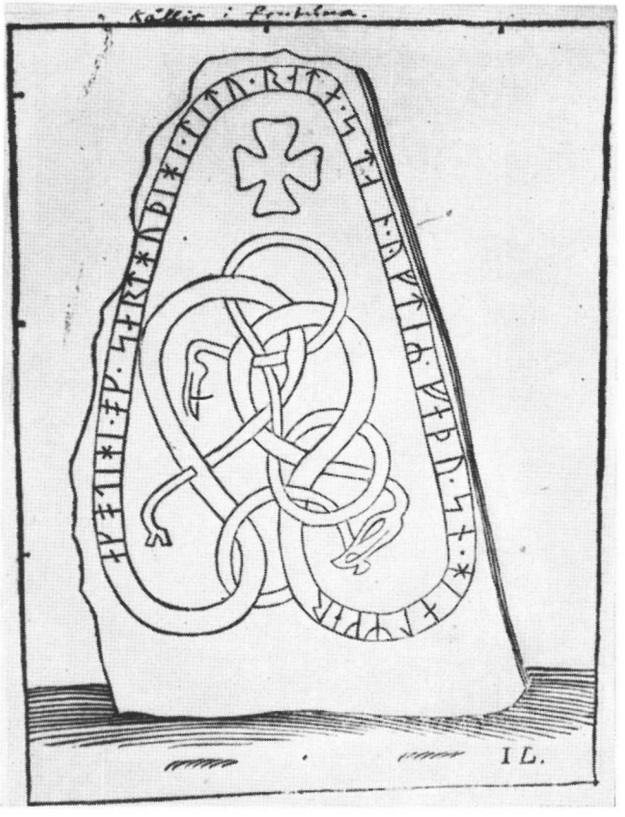

Fig. 203. U 1018. Kolje, Ärentuna sn. Efter B 510.

tecken för *ng*, vilket torde sakna säkert stöd. — Ett mansnamn *Hialmgæirr* synes f. ö. vara okänt i runinskrifterna; ett medeltida *Hialmger* är dock belagt i en uppländsk urkund från 1312 (SD 3, s. 91). Det finns andra namn sammansatta med *Hialm-*: *Hialmfastr*, *Hialmviðr*, *Hialmlaug*, *Hialmdis* och *Hialmborg*. Se härom U 628.

1019. Kyrsta, Ärentuna sn.

Pl. 55.

Litteratur: B 514, L 225, D 1: 217. J. Bureus, F a 6 s. 198 n:r 169 (Rhezelius), F a 5 n:r 499, F a 1 s. 106 J. Rhezelius, F l 1 n:r 61; Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, Monumenta 2, bl. 61; O. Celsius, Svenska runstenar (F m 60) 2, s. 443; R. Dybeck, Reseberättelse 1864 (ATA); UFT h. 1 (1871), s. 19; J. Eriksson, Inventering av fornlämningar i Ärentuna socken 1928 (ATA).

Äldre avbildningar: Rhezelius, teckning (F l 1); J. Leitz och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta; och B 514); Dybeck (D 1: 217).

Runstenen står i västra kanten av en stenig åkerholme, 9 m. Ö om den lilla vägen till Valhammar, 300 m. NV om västligaste gården i Kyrsta. Ristningsytan är vänd åt V. Platsen är utmärkt på Geologiska kartbladet »Upsala».

Joh. Bureus kände till inskriften genom Joh. Rhezelius' läsning och teckning. Platsen uppges vara »I Erntuna widh Walhammar» (F a 6), »Vthi Walhammar södre gärdhe» (F l 1), »Walhammar» (F a 5). — *Ransakningarna*: »I Kyrstaa ähr och tuänne Rundsteenar som ähr skriffuit vppå, then ena i thet Västra Gärdet, then andra i thett Östra gärdet, Såsom och vijdh Byn fins

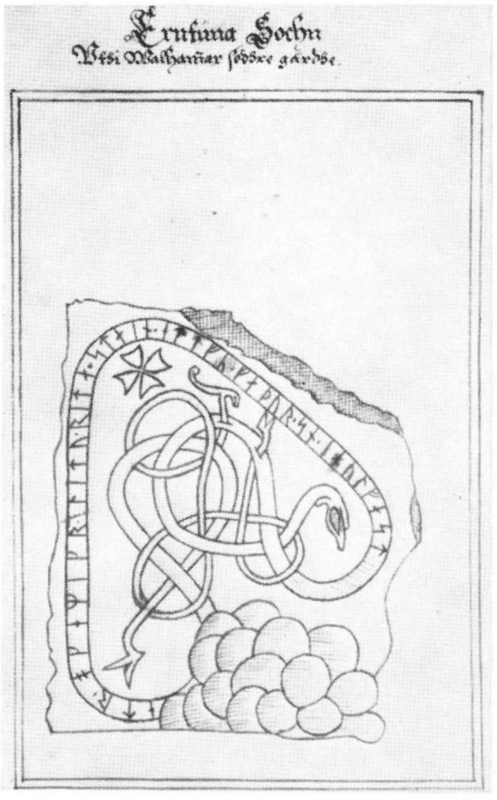

Fig. 204. U 1019. Kyrsta, Ärentuna sn. Efter teckning av Rhezelius.

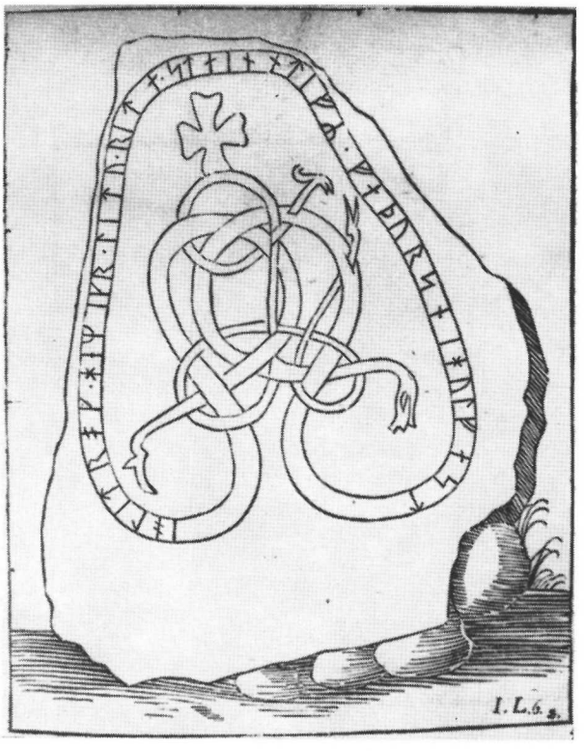

Fig. 205. U 1019. Kyrsta, Ärentuna sn. Efter B 514.

Steenhoopar» (1667), »Kyrstad 2 st.» (1677). Träsnittet i Peringskiölds *Monumenta* har påskriften: »Walhammar i Erntuna Sochn» (B 514 och L 225: »Walhammar»). — O. Celsius, som har granskat inskriften den 10 juni 1728: »Emellan Kyrsta och Valhammar på en backe i gärdet.» — R. Dybeck, Reseberättelse 1864: »En runsten sades vara på Valhammars egor, till större delen sunken i jorden uti en nu med hafra besådd åker, vester om gården vid en bäck, men som ingen kunde eller ville närmare redogöra för eller utvisa platsen, måste jag åtnöjas med blotta uppgiften; man lofte att till nästa år skaffa bättre besked.» Det är ovisst, om detta åsyftar U 1019, ty denna tycks ha varit känd för Dybeck samma år och är möjligen en av de tre runstenar i Ärentuna sn, som han uppger ha blivit på nytt resta (se ovan U 1016). I sina anteckningar om Ärentuna sn 1864 (ATA) meddelar Dybeck: »På Kyrsta egor äro tvänne runstenar. Den ene är under sista sommaren åter rest.» *Sverikes runurkunder* (D 1:217): »Stenen står på en mindre höjdsträcka, som förr hört till Valhammar och är invid ofvannämnde byväg. Nyligen åter rest.» — Beskrivningen till Geologiska kartbladet »Upsala» (1869): »SO från Valhammar.»

Rödgrå gnejsgranit. Höjd 2,05 m., bredd (nedtill) 1,72 m. Ytan är tämligen slät. Ristningen är ganska grunt huggen, delvis otydlig. Detta gäller såväl ornamentik som runor.

Inskrift (med det inom [ ] supplerat efter B 514):

i̱o[l]a̱tr · ok himikr · li̱tu̱ · rita · stain · etifʀ · faþur · s[n ih]ulfast

5 10 15 20 25 30 35 40 45

iolatr *ok Hæmingʀ letu retta stæin æftiʀ faður sinn Igulfast.*

»**iolatr** och Häming läto resa stenen till minne av sin fader Igulfast.»

Till läsningen: Första runan oviss. Endast hst tydlig. På h. sidan har den en svag r-bst, som förefaller vara huggen. Avståndet till 2 **o** talar dock emot att r. 1 skulle ha varit **r**. Bst i 2 **o** äro smala men tydligt huggna. Av r. 3 är endast hst säker. Ett par cm. t. v. om denna finnes en naturlig fördjupning, som icke synes vara bearbetad. Runan kan ha varit **i**, **l** eller **u**. Bst i 4 **a** svag och osäker. H. bst i 5 **t** är tydlig; v. bst svag och ej fullt säker. 6 **r** är tydligt. Alla sk i inskriften äro ganska grunda. Namnet 9—14 **himikr** är tydligt. 10 **i** och 13 **k** äro icke stungna. Det följande 15—32 **litu · rita · stain · etifʀ** är otydligt och svagt, skönjbart endast under mörk duk. 20 **i** är icke stunget. 28 **e** däremot tydligt stunget. Intet sk efter 8 **k** och 39 **n**, men stenytan är här skadad. R. 39 mycket svag; någon bst kan ej säkert spåras. Avståndet är större än vanligt till följande runa, som snarast ger intryck av ett **n**. En läsning 38—47 **sin - ulfast** förefaller sålunda icke utesluten. Ett **h** kan ha funnits framför 41 **u**, men inga spår finnas nu kvar. Namnet är f. ö. tydligt.

Rhezelius: **... etr · ok emikr · litu · rita · stain · etif - · faþur · sn · ihulfast** (F a 6, F l 1). — Hadorph och Leitz (B 514): **iolitr og · hemikr · litu · rita · stain ntifʀ · faþur sn ihulfast.** — Celsius: **io - - tr · ok · himikr + litu · risa stain atomʀ faþur + sn × ihulfast.** — Dybeck: 1—6 **ioletr**; 10 **i** skadat; 28—32 **atifʀ**; 38—39 **sn**, 40—47 **ihulfast.** »Antingen bemärka runorna **atifʀ** aftir, eller har runhuggaren misstagsvis ment både **at** och **ift(i)ʀ.** — **h** i **ihulfast** är ofulländadt.»

J. Bureus tolkar inskriften sålunda: »... et Emiherus fecerunt scribi saxum in mem. patris sui IgulFasti.» — J. Peringskiöld: »Jolit och Hemming låto rita Steen efter sin fader Yggelfast.» — Carl Säve (*UFT* h. 1): »Jole(n)d (?) och Heming läto rita sten efter sin fader Igulfast.»

Två söner ha låtit resa denna sten till minne av sin fader. Det första namnet kan icke säkert identifieras, troligen på grund av ristarens bristfälliga stavning. Det kan ha slutat på *-(h)vatr* eller *-fastr*; förleden kan ha varit *Igul-* eller *Hol(m)-*. Ett *Igul(h)vatr* är icke belagt i någon annan källa. Ett *Igulfastr* skulle innebära, att fadern och den äldre sonen hade samma namn, vilket är mindre sannolikt. Det är emellertid, såsom ovan framhållits, icke helt uteslutet, att faderns namn har varit *Holmfastr*. — Om namnet *Hæmingʀ* se U 101, om *Igulfastr* E. Wessén, *Nordiska namnstudier*, s. 100.

Om ristarens osäkerhet i stavningen vittnar 28—32 **etifʀ** för *æftiʀ* och 38—39 **sn** för *sinn*.

1020. Kyrsta, Ärentuna sn.

Pl. 55.

Litteratur: B 511, L 221, D 1:216. J. Rhezelius, F l 1 n:r 64; Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, Monumenta 2, bl. 59; O. Celsius, Svenska runstenar (F m 60) 2, s. 442; R. Dybeck, Reseberättelse 1864 (ATA); UFT h. 1 (1871), s. 18; J. Eriksson, Inventering av fornlämningar i Ärentuna socken 1928 (ATA); E. Floderus, Rapport till Riksantikvarien 1935 (ATA).

Äldre avbildningar: Rhezelius, teckning (F l 1); J. Leitz och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 511); Dybeck (D 1: 216).

Runstenen står vid Kyrsta by, i norra kanten av nya landsvägen Fjuckby—Storvreta. Ristningsytan vetter åt SSV.

Stenen finnes avbildad av Joh. Rhezelius (F l 1), men har icke blivit upptagen i Bureus' samlingar av inskrifter. Platsen uppges vara: »Widh Vggeln i gärde.» Uggeln är en by om två gårdar, belägen strax Ö om Kyrsta. — *Ransakningarna*: se ovan U 1019. Träsnittet i Peringskiölds *Monumenta* har påskriften: »Kyresta i Erntuna» (B 511: »Kyresta»; L 221: »Kyrestad»). — O. Celsius, som har granskat inskriften den 10 juni 1728: »Mellan Uggeln och Kyrsta på gärdet i Ärentuna.» — R. Dybeck (D 1: 216): »En mycket skadad och svårtydd inskrift. Stenen står i Kyrstads gärde, invid vägen mellan byn och Valhammar.» Denna uppgift är oriktig. J.